

Faludi Orsolya

Fegyelmi szabályozások a Moldovai Köztársaság közoktatási rendszerében

Jelen rövid elemzés a Moldovai Köztársaság közoktatási szabályozásában található fegyelemi intézkedéseket teszi vizsgálat tárgyává. A tanulmány azt elemzi: milyen eszközök állnak a pedagógusok rendelkezésére, amivel fegyelmezni tudják tanulókat, melyek a jogszabály nyújtotta büntetési, illetve jutalmazási keretek, amivel befolyásolni tudják diákjaik magatartását.

A Moldovai Köztársaságban a közoktatás rendszerét a többször módosított 1995. évi 547. számú Oktatási Törvény szabályozza, amelynek eredeti változata az 1995-ös 692/62-63. számú Hivatalos Közlönyben jelent meg.

A moldáviai közoktatás rendszere négy ciklusra tagolódik. Az első, az I.-IV. osztályig terjedő elemi iskola, a második az ötéves gimnázium, ami ötödik osztálytól kilencedik osztályig tart. Az oktatás kilencedik osztályig kötelező, ezután következik a harmadik szint, ami lehet a három éves líceum (X.-XII. osztály) vagy az ennél rövidebb, általános műveltséget biztosító középszintű képzés (X.-XI. osztály). A líceumi oktatás biztosítja az alapvető elméleti képzést és annak az általános műveltségnek az elsajátítását, ami szükséges a tanulmányok folytatásához. A líceumi képzés, nappali képzést jelent, ami elméleti líceumokban zajlik.

Ugyancsak a harmadik szinthez tartozik az 1-3 évig tartó szakközépiskola, valamint a féltől másfél évig terjedő szakmunkásképző. A szakképzés szakmai felkészülést biztosít egy vagy több mesterség elsajátításhoz. Szakképző intézményekbe iratkozhatnak olyan tanulók, akik elvégezték a gimnáziumot, a líceumot, illetve az általános műveltséget biztosító középszintű képzést.

A negyedik szintet jelenti a középfokú szakképzés (úgynevezett kollégium), amely gazdaságban vagy szociális szférában alkalmazandó szakemberek gyakorlati képzését biztosítja. A kollégiumokba iratkozhatnak gimnáziumot, általános műveltséget biztosító szakképzést és szakközépiskolát végzettek. A végzettség és a választott szaknak megfelelően a középfokú szakképzés 2-4 évig tarthat: gimnáziumot végzetteknek 4 év, általános műveltséget biztosító szakképzést és líceumot végzetteknek 2 év. Az „egészségügyi” szakirányt választóknak 5, illetve

3 évet tart a képzés. Azoknak a tanulóknak, akik csupán gimnáziumi végzettséggel rendelkeznek, biztosítják a líceumi képzést és az érettségi vizsgát.

Az oktatás líceumig 20, szakközépiskolában legtöbb 25 fős csoportokban zajlik.¹

A diákok fegyelmezésére használt módszereket, eszközöket illetően csak kisebb eltérések vannak az egyes oktatási formák között. A líceumok fegyelmi intézkedéseit a Líceumok szervezésére és működésére vonatkozó 2006-os rendelet szabályozza. A szakiskolákban a rendet a 2003/556-os szakközépiskolák szervezésére és működésére vonatkozó rendelet tartalmazza, míg a szakmunkásképzőkben ugyanezt az 1996-os, az Oktatásügyi Minisztérium Tanácsának határozata által jóváhagyott Szakmunkásképzők Szabályzata rögzíti. Ezt a törvényes keretet minden oktatási intézménynek kötelező elsajátítani, illetve adott esetben kiegészíteni az oktatási intézmény belső rendszabályzata által.

Ennek alapján a tanulóknak kötelezettségeik vannak, meg kell felelniük bizonyos normáknak, melyeket, ha megszegnek, tettük súlyossága alapján büntetik őket. A büntetésről enyhébb kihágások esetén az osztályfőnök, illetve az igazgató, míg a súlyosabbaknál a Tanári Bizottság dönt.

A tanulói magatartás szabályozásának legalapvetőbb formája a magaviselet értékelése. Ez lehet „példás”, „jó”, „kielégítő” és „nem kielégítő”, vagyis nem a tantárgyaknál megszokott számbeli értékelés történik.

A **líceumokban** alkalmazott büntetési módszerek első formája az egyéni észrevételezés és figyelmeztetés. Ezt követi a Tanári Bizottság előtti megrovás, majd az írásbeli megrovás. Ezekért a büntetésekért az osztályfőnök vagy az iskolaigazgató felel.

A Tanári Bizottság elé kerülő esetekben a következő büntetési formákat lehet fegyelmezőként „kiosztani”:

- kollégiumi hely megvonása;
- 3-5 nap közötti líceumból való kizárás,² amely együtt jár a szülők értesítésével;
- tanulói jogviszony megszüntetése, a következő tanévtől kezdődő újrairatkozási lehetőséggel – ezt három napon belül közlik a szülőkkel. Ez alól kivételt képeznek a X.

---

¹ A tanulói csoportok, osztályok ilyen értelmű számbeli korlátozása is egyféle fegyelmezéshez kapcsolódó állami szabályozásnak felel meg.

² A törvény nem az oktatási tevékenységből való kizárást írja elő, amit más, iskolán belüli tevékenységgel kellene helyettesíteni, hanem az intézményből való kizárást.

osztályos (középiskola első éve) tanulók, akik ilyen esetben nem iratkozhatnak vissza automatikusan, hanem újra kell felvételizniük;

- a tanulói jogviszony megszüntetése az újrairatkozás joga nélkül – három napon belül közlik a szülőkkel;
- a laboratóriumban, szertárban, osztályteremben stb. okozott kár megtérítésére való kötelezés.

Azok a tanulók akik, több mint 40 órát hiányoznak igazoltan az iskolai tevékenységről (a szülő és a tanuló beleegyezésével) kizárhatók az adott tanévből, megteremtve annak jogát, hogy osztályt ismétljenek a következő évben. Megszüntethető a tanulói jogviszonya azoknak a diákoknak, akik az oktatási tevékenységből több mint 60 órát, illetve egy adott tantárgy több mint 10 órájáról hiányoznak.

A **szakközépiskolákban** a líceumhoz hasonló intézkedésekkel lehet a tanuló szabálysértéseit, illetve fegyelmi kihágásait büntetni, azonban akad néhány, kisebb eltérés:

- észrevételezés;
- megrovás;
- figyelmeztetéssel együtt járó egyéni megrovás vagy csoport-, iskolaközösség-, illetve Tanári Bizottság előtti megrovás;
- az ösztöndíj végleges vagy időszakos megvonása;
- legtöbb 5 napig terjedő, iskolából való kizárás – együtt jár a szülői értesítéssel;
- tanulói jogviszony megszüntetése.

A tanulói jogviszony megszüntetése a következő esetekben lehetséges:

- ha a tanuló igazolatlanul, több mint 60 órát hiányzik az iskolai tevékenységekről;
- ha a tanuló több mint 60 órát hiányzik, igazoltan az iskolai tevékenységekről, felfüggesztettnek tekintik az adott tanévben.³ Ebben az esetben a tanulónak jogában áll újrairatkozni a következő évtől kezdődően;
- ha a diák ismételten megszegi az előírt iskolai magatartást;

---

³ Ellentétben a líceummal, itt nem szükséges a tanulónak és a szülőnek a beleegyezése a felfüggesztéshez, hanem azonnal életbe lép, míg a líceumok esetén lehet mérlegelni.

- etikai és morális normáknak ellentmondó tisztességtelen tettek elkövetésekor;
- az iskola anyagi javainak megrongálásakor;
- alkohol és kábítószer fogyasztásakor;
- az iskola személyzete, pedagógusok, vagy diáktársak ellen elkövetett súlyos sértés, illetve erőszakos megnyilvánulás esetében.

A tanulói jogviszony megszüntetéséről a Tanári Bizottság dönt. A döntést közlik a tanulóval és annak szüleivel.

A **szakmunkásképző** iskolák fegyelmi rendszere megegyezik a szakközépiskoláéval, annyi különbséggel, hogy itt megjelenik a magaviseleti értékelés rontása, mint büntetési forma. Ugyanitt, a gimnáziumi szintű csoportok⁴ esetében a hiányzásokat illető szabályozásoknál, a hiányzások száma 60-ról 50-re csökken, azaz 50 igazolt hiányzás után ismételt évet a tanuló, és 50 igazolatlan hiányzás után szűnik meg tanulói jogviszonya.

A **középfokú szakképzésben** a tanulókat szabálysértés esetén megrovással, szigorú megrovással, kollégiumi hely megvonásával, illetve a tanulói jogviszony megszüntetésével büntetik. A hiányzásokat illetően a tanulói jogviszony megszüntethető, ha a diák több mint 40 órát hiányzik igazolatlanul egy félév különböző tantárgyairól. Ez, az osztályfőnök vagy az irányító oktatói személyzet javaslatára, az igazgató rendelkezése alapján történhet.

A rend fenntartása és a megfelelő magaviselet elérése érdekében a büntetés mellett a törvény megjelöli a jutalmazás módszereit is. A tanulmányi eredmények mellett, jutalmazni lehet a példás magaviseletet is. Ez a líceumban a következő formákon keresztül valósulhat meg:

- osztályközösség előtti, osztályfőnök által történő kiemelés;
- iskolatársak előtti, igazgató által történő kiemelés;
- szülők szóbeli vagy írásbeli értesítése (teheti az osztályfőnök vagy az igazgató);
- a tanuló előnyt élvez bizonyos táborokban, kirándulásokon való részvételben;
- díjak, oklevelek, érdemoklevelek, érem, kitűző;

---

⁴ Olyan tanulókból álló csoportok, akik nem végezték el a IX. osztályt, de 16. életévüket már betöltötték.

- a líceum tiszteletbeli díja.

A szakközépiskolában és szakmunkásképzőkben ezzel szemben a kiemelés helyett a tanulók elismerésben részesülnek. Pontosabban ezt a kifejezést használja a jogszabály, majd ennek részletezése kapcsán az írásbeliség jelenik meg, mint valós különbség. Az elismerés történhet ugyanúgy csoport, iskola, szülők előtt (szóbeli vagy írásos), azonban mindez kiegészül a tömegközlelési eszközökön (iskolai nyilvánosság) keresztüli kihirdetéssel. Itt is megjelenik a tiszteletbeli oklevél, viszont lehetőség nyílik más köztársaságbeli vagy külföldi intézménybeli gyakornokságon való részvételre is. Jutalmat ajánlhat fel az iskola vagy a szakszervezetek, a támogatók, gazdasági egységek, közszervezetek azoknak a diákoknak, akiknek a teljesítménye vagy magatartása jeles.

Az Oktatási Törvény külön kiemeli, hogy a Moldovai Köztársaság bármelyik oktatási intézményében, a fegyelmi eljárásoknak tiszteletben kell tartaniuk a tanulók jogait, és szabadságát. Tilos a testi fenyegetés vagy bármilyen fizikai, illetve lelki erőszak alkalmazása.

A Moldovai Köztársaság Oktatási Törvényét tekintve alapul minden intézmény saját maga igényei és elvei szerint alakíthatja szabályait, annak érdekében, hogy ez a lehető legoptimálisabb működést biztosítsa. Az Oktatási Törvény és az ehhez kapcsolódó rendeletek, határozatok egy keretet biztosítanak az oktatási intézmények számára, mely alapján kötelező kidolgozniuk saját belső rendszabályzatukat. Az oktatási intézmények, azáltal, hogy jogukban áll a belső rendszabályzatot részletesen kidolgozni, lehetővé teszik a törvény személyre szabott alkalmazását. Jól szemlélteti a Chişinău-i Spiru Haret Líceum ilyen szabályzata⁵ azt, hogy az intézményi belső rendszabályzat mennyire részleteiben bontja le a törvény adta keretet. A líceum belső rendszabályzata leírja a – törvényben is szereplő – diákokra vonatkozó jogokat kötelezettségeket és tiltásokat. A törvény kiegészítéseként itt megjelenik, hogy a tanulóknak nem szabad késni az órákról, rágógumizni és órán bekapcsolva hagyni a mobiltelefonokat. Emellett, a diákoknak joguk van az önszerveződésre, diákönkormányzat alakítására, és képviseltethetik

---

5

http://www.spiruharet.md/liceu/index.php?option=com_content&view=article&id=79:regulament&catid=44:documente-oficiale&Itemid=67 (letöltve: 2009.09.25.)

magukat az iskola adminisztratív és tanácsadó testületeiben. Annál is inkább fontos ez a kitétel, hiszen ezen diák-érdekképviselet a törvényben egyáltalán nem jelenik meg.

Amíg a rendszabályzatban megjelenő jutalmazási rendszer megegyezik a törvényben előírttal, addig a büntetésekre és hiányzásokra vonatkozóan vannak kiegészítések. Az enyhébb büntetések sorában helyet cserél a Tanári Bizottság előtti megrovás az írásbeli megrovással, valamint megjelöli, hogy az osztályfőnök és az iskolaigazgató közül az utóbbi róhatja ki ezen fegyelmi intézkedéseket.

A törvényhez képest a tanulói jogviszony megszüntetéséről szóló döntés előtt megjelenik az erről való figyelmeztetés. Erről a Tanári Bizottság dönt, az osztályban tanító pedagógusok vagy az igazgató javaslatára.

A hiányzások kapcsán azoknak a diákoknak, akiknek bizonyos oknál fogva lezáratlan a félévi vagy évi átlaguk halasztottnak tekintik az adott félévét vagy tanévét. Ezek az alábbi okok kapcsán állhatnak elő:

- fesztiválokon, versenyeken vagy sporteseményeken való részvétel miatt való igazolt hiányzás, vagy igazgatói engedély a távollétre.
- betegség vagy egyéb ok miatti hiányzás.

Ha a diáknak az első félévét halasztják el, a lezárást követően egy hónap alatt pótolhatja lemaradását és nem kell megismételnie az egész évet.

Az osztályfőnök feladatai közé tartozik a hiányzások nyomon követése, ezek okának felderítése meg a szülőkkel való kapcsolattartás.

Az iskola belső rendszabályzatát az Adminisztratív Tanács dolgozza ki és hagyja jóvá. Ennek a testületnek a feladata a szabályzat előírásainak diákok és a líceum személyzete általi betartásának ellenőrzése, valamint büntetéseket javasol a személyzet kihágásaira vonatkozóan. Az Adminisztratív Tanácsnak legkevesebb 7, legtöbb 11 tagja van, ezek: az iskolaigazgató, az aligazgatók, a Tanári Bizottság által választott pedagógusok, a szülők, a diákok és a helyi önkormányzat képviselői.

A Tanári Bizottság az a testület, amely dönt a diákok fegyelemi ügyei kapcsán. A Tanári Bizottság tagjai a pedagógusok, elnöke az intézmény igazgatója. A bizottsági titkárt az igazgató jelöli ki. A Tanári Bizottság dönt (a kivizsgáló bizottság jelentése alapján), többek között a jutalmak és a büntetések alkalmazásáról, valamint ezek típusáról. Ez a testület vitatja és hagyja

jóvá a belső rendszabályzat kapcsán felmerülő kérdéseket. A fent említett személyek és testületek fontos szerepet játszanak a diákoknak az iskola keretei közti fegyelmezésében, a törvény által előírtak gyakorlati megvalósulásában.